

โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโค/กระบือ

(ภายใต้โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ)

1. หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสมตามแผนที่ Agri-Map เพื่อส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ ที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า ดังนั้น กรมปศุสัตว์ร่วมกับโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ จัดทำโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโค/กระบือ (ภายใต้โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ)

กลุ่มติดตามและประเมินผล กองแผนงาน กรมปศุสัตว์ รับมอบหมายจากกรมปศุสัตว์ให้ดำเนินการประเมินผลโครงการดังกล่าวให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และให้การขับเคลื่อนโครงการสามารถเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโค/กระบือ

2.2 เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโค/กระบือ

3. ขอบเขตของการประเมิน

3.1 ประชากรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโค/กระบือ

3.2 พื้นที่เป้าหมายดำเนินการ

3.2.1 โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ 8 จังหวัด เกษตรกรจำนวน 120 ราย (12 กลุ่ม) ได้แก่ จังหวัดเชียงราย (20 ราย) ,จังหวัดพะเยา (20 ราย) ,จังหวัดนครราชสีมา (10 ราย) ,จังหวัดอุดรธานี (10 ราย) ,จังหวัดมุกดาหาร (20 ราย) และกลุ่มโคเนื้อศรีวิชัย (จังหวัดสุราษฎร์ธานี 20 ราย ,จังหวัดพัทลุง 10 ราย และจังหวัดนครศรีธรรมราช 10 ราย)

3.2.2 โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงกระบือ 6 จังหวัด เกษตรกรจำนวน 280 ราย (28 กลุ่ม) ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา (40 ราย) ,จังหวัดชัยภูมิ (90 ราย) ,จังหวัดสุรินทร์ (40 ราย) ,จังหวัดอุบลราชธานี (40 ราย) ,จังหวัดบุรีรัมย์ (60 ราย) และ จังหวัดอุทัยธานี (10 ราย)

4. รูปแบบและประเภทการประเมินผล

เป็นการประเมินผลระหว่างการทำงานโครงการ (On-going Evaluation) โดยใช้รูปแบบในการประเมินผลโครงการแบบซิปป (CIPP MODEL) ของสตีฟเฟลมป์และคณะ ได้แก่ สภาวะแวดล้อม (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) และผลผลิต (Output/Product) รวมไปถึงผลลัพธ์ (Outcome)

5.วิธีการประเมินผลโครงการ

5.1 ขั้นตอนการประเมินผล

- 1) ศึกษารายละเอียดโครงการ
- 2) กำหนดขอบเขตและข้อมูลที่เป็นในการประเมินโครงการ
- 3) กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินและออกแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมประเด็นและปัญหาต่างๆ
- 4) ประชากร ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด
- 5) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล
- 6) วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล
- 7) เตรียมนำเสนอรายงานการประเมินฉบับสมบูรณ์อย่างเป็นทางการ

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการตอบแบบประเมินโครงการของประชากรที่เข้าร่วมโครงการ

6.ประเด็นและตัวชี้วัดที่สำคัญ

จากรูปแบบการประเมินผลโครงการแบบซีพี (CIPP MODEL) ในประเด็นต่างๆ กำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญโดยใช้เกณฑ์เปรียบเทียบกับเป้าหมาย เกณฑ์ และค่าเฉลี่ยต่างๆ ที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงหลังมีโครงการเพื่อการตัดสินใจที่ยั่งยืนและความคุ้มค่าในการดำเนินโครงการ โดยแบ่งเป็น

ประเด็น	ตัวชี้วัด
1. ประเด็นปัญหา	
1.1 เกษตรกรปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม	- จำนวนเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ-กระบือ
1.2 เกษตรกรมีรายได้ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน	-จำนวนการปลูกพืชอาหารสัตว์ทดแทน ไร่ละ 5 ไร่ จำนวน 2,000 ไร่ - เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อ-กระบือ คุ้มค่าต่อการลงทุน
2. ปัจจัยนำเข้า	
2.1 จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร 40 กลุ่ม กลุ่มละ 10 ราย เป็นจำนวน 400 ราย (โค 120 ราย กระบือ 280 ราย)	- จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
2.2 การจัดหาแม่โคเนื้อ-แม่กระบือ ให้เกษตรกร ไร่ละ 5 ตัว	- เกษตรกรได้รับแม่โคเนื้อ-แม่กระบือ คุณสมบัตินตรงตามเงื่อนไข
2.3 การจัดทำทะเบียนโคเนื้อ-กระบือ ด้วยไมโครชิพ	- จำนวนแม่โคเนื้อ-แม่กระบือ ได้รับการฝังไมโครชิพ

ประเด็น	ตัวชี้วัด
2.4 การถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกร จำนวน 400 ราย ได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยง โคเนื้อ-กระบือ แบบประณีต	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรม - ระดับการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ ในการดำเนินโครงการ
2.5 การสนับสนุนท่อนพันธุ์/เมล็ดพันธุ์พืช อาหารสัตว์	- จำนวนเกษตรกร ได้รับท่อนพันธุ์/เมล็ดพันธุ์พืชอาหาร สัตว์
2.6 การให้บริการแก่เกษตรกร เช่น การดูแลสุขภาพโคเนื้อ-กระบือ การ ให้บริการผสมพันธุ์โคเนื้อ-กระบือ	- ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรที่ได้รับการ ให้บริการ
3. การดำเนินงาน	
3.1 คัดเลือกพื้นที่ (S3 พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม น้อย, N พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม) ส่งเสริมการเลี้ยงโค เนื้อ ในพื้นที่ 8 จังหวัด (600 ไร่) และส่งเสริม การเลี้ยงกระบือ 6 จังหวัด(1,400 ไร่)	- จำนวนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม(S3,N) ได้รับการคัดเลือก 2,000 ไร่
3.2 การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารและคณะ การทำงานขับเคลื่อนโครงการ	- คณะกรรมการบริหารและคณะการทำงานขับเคลื่อน โครงการได้รับการแต่งตั้ง
3.3การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ร่วมกับ single command กำหนดพื้นที่ เป้าหมายและเกษตรกร	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกตามคุณสมบัติและ เงื่อนไขของโครงการ
3.4 การติดตามประเมินผลโครงการ	-มีรายงานการติดตามความก้าวหน้า
3.5 การจัดทำบัญชีครัวเรือน	- จำนวนเกษตรกรที่จัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีฟาร์ม - ร้อยละของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์จากการทำบัญชีฟาร์ม
4. การประเมินผลผลิต Product Evaluation	
4.1 การปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม	- จำนวนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมที่ได้รับการปรับเปลี่ยน จำนวน 2,000 ไร่ - จำนวนพื้นที่ปลูกหญ้า 2,000 ไร่
4.2 การให้ผลผลิต	- ร้อยละของลูกโค-กระบือ ที่เกิดจากแม่โค-กระบือ จาก โครงการที่เลี้ยงรอด - จำนวนลูกโค-กระบือเพศเมียที่คืนโครงการตามสัญญาเยี่ยม เพื่อการผลิตของ ธคก.

ประเด็น	ตัวชี้วัด
4.3 เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - การจำหน่ายมูลสัตว์ - การใช้มูลสัตว์ทดแทนปุ๋ยเคมี - การนำมูลสัตว์ไปใช้ในบ่อแก๊สชีวภาพ - การจำหน่ายตัวสัตว์ - การจำหน่ายพืชอาหารสัตว์ที่เหลือใช้

7.การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติอย่างง่าย เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายข้อมูลประกอบตารางนำเสนอ

8.งบประมาณ

งบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการออกพื้นที่เพื่อสุ่มเก็บข้อมูลการดำเนินโครงการฯ จากกองแผนงาน โดยเบิกจ่ายจากแผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ผลผลิตพัฒนาศักยภาพด้านปศุสัตว์ กิจกรรมพัฒนาปรับปรุงพันธุ์สัตว์

9.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล

1) ปัญหาและอุปสรรค ปัจจัยทั้งทางบวกและทางลบที่มีผลกระทบต่อการดำเนินโครงการ สำหรับประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการดำเนินงานโครงการ

2) ผลการดำเนินโครงการที่สามารถคาดคะเนถึงความคุ้มค่า ความต่อเนื่องยั่งยืน และการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

10.ผู้รับผิดชอบประเมินโครงการ

นางสาววิลาวัลย์ เกตุรัตน์



บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงกระบือ
ภายใต้โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ

กองแผนงาน กรมปศุสัตว์

กองแผนงาน ได้ประเมินผล “โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงกระบือ ภายใต้โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานโครงการฯ โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2559 ในพื้นที่ดำเนินการ 6 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี และอุทัยธานี จำนวน 261 ราย

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป จากการเก็บแบบประเมิน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 159 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.92 และเพศหญิง จำนวน 102 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.08 เกษตรกรส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.13

การดำเนินโครงการ ประเมินในหัวข้อ ดังนี้

ก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่เคยเลี้ยงกระบือ จำนวน 145 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.56 และเกษตรกรที่เลี้ยงกระบืออยู่แล้ว จำนวน 116 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.44

เมื่อเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรจะได้รับการสนับสนุนกระบือ รายละ 5 ตัว ซึ่งมีเกษตรกรได้ลูกกระบือติดท้องเพศเมีย 115 ราย จำนวน 166 ตัว คิดเป็นร้อยละ 44.06 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด และได้ลูกกระบือติดท้องเพศผู้ 111 ราย จำนวน 301 ตัว คิดเป็นร้อยละ 42.53 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด ได้ลูกกระบือติดแม่เพศผู้ 166 ราย จำนวน 301 ตัว คิดเป็นร้อยละ 63.60 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด และได้ลูกกระบือติดแม่เพศเมีย 155 ราย จำนวน 257 ตัว คิดเป็นร้อยละ 59.39 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด หลังจากเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรได้ลูกกระบือเกิดใหม่เพศเมีย 76 ราย จำนวน 116 ตัว คิดเป็นร้อยละ 29.12 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด และได้ลูกกระบือเกิดใหม่เพศผู้ 63 ราย จำนวน 103 ตัว คิดเป็นร้อยละ 24.14 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด

โรงเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการสร้างโรงเรือน จำนวน 260 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.62 และเกษตรกรที่ไม่สร้างโรงเรือน มีจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.38

ลักษณะรูปแบบการเลี้ยงกระบือ เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงกระบือแบบขังคอก จำนวน 118 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.21 แบบปล่อยธรรมชาติ จำนวน 95 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.40 และเลี้ยงแบบปล่อยและขังคอก จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.39

การจัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีฟาร์ม เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีฟาร์ม จำนวน 140 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.64 และจัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีฟาร์ม จำนวน 121 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.36

การปลูกพืชอาหารสัตว์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดปลูกพืชอาหารสัตว์ ตามหลักเกณฑ์ของโครงการ เฉลี่ยรายละ 5 ไร่ โดยพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ เนเปียร์ปากช่อง 1 แพงโกล่า กินนีสีม่วง รุชี และพลีแคพทูลัม

ประโยชน์จากการเลี้ยง

ด้านรายได้ เกษตรกรนำมูลสัตว์ไปจำหน่าย จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.03 โดยมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 200 บาทต่อครัวเรือน

ด้านการลดค่าใช้จ่าย มีการนำมูลสัตว์ไปใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี จำนวน 238 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.19 ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้เฉลี่ยเดือนละ 470 บาท นอกจากนี้เกษตรกรยังนำมูลสัตว์ไปใช้ในบ่อแก๊สชีวภาพ จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.07 ทำให้ประหยัดค่าแก๊สหุงต้มได้เฉลี่ยเดือนละ 280 บาทต่อครัวเรือน

ด้านความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงกระบือ ภายใต้ธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) คิดเป็นร้อยละ 81.63 โดยมี ความพึงพอใจด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการ มีค่าเฉลี่ย 4.22 คิดเป็นร้อยละ 84.37 รองลงมา ด้านการได้รับปัจจัยการผลิต มีค่าเฉลี่ย 4.11 คิดเป็นร้อยละ 82.16 ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 4.09 คิดเป็น ร้อยละ 81.85 และด้านหลักสูตรการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย 3.91 คิดเป็นร้อยละ 78.15

ปัญหา/ข้อเสนอแนะ

ด้านการฝึกอบรม เกษตรกร ต้องการได้รับการฝึกอบรมเรื่องการดูแลสุขภาพสัตว์ และเรื่องการทำ ความรู้เกี่ยวกับวัคซีน อย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี

ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่

1. เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการในด้านต่างๆ
2. อัตราการลูกเกิดของกระบือที่ได้รับการผสมเทียมค่อนข้างน้อย



บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ
ภายใต้โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ

กองแผนงาน กรมปศุสัตว์

กองแผนงาน ได้ประเมินผล “โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ภายใต้โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานโครงการฯ โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2559 ในพื้นที่ดำเนินการ 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา นครราชสีมา อุดรธานี มุกดาหาร พัทลุง นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี จำนวน 102 ราย

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป จากการเก็บแบบประเมิน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.49 และเพศหญิง จำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.51 เกษตรกรส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.35

ก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่เคยเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.75 และเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้ออยู่แล้ว จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.25

การดำเนินโครงการ ประเมินในหัวข้อ ดังนี้

เมื่อเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรจะได้รับการสนับสนุนโคเนื้อ รายละ 5 ตัว ซึ่งมีเกษตรกรได้ลูกโคติดท้องเพศเมีย 44 ราย จำนวน 119 ตัว คิดเป็นร้อยละ 43.14 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด และได้ลูกโคติดท้องเพศผู้ 30 ราย จำนวน 55 ตัว คิดเป็นร้อยละ 29.41 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด ได้ลูกโคติดแม่เพศเมีย 40 ราย จำนวน 98 ตัว คิดเป็นร้อยละ 39.22 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด และได้ลูกโคติดแม่เพศผู้ 28 ราย จำนวน 40 ตัว คิดเป็นร้อยละ 27.45 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด หลังจากเข้าร่วมโครงการ เกษตรกร ได้ลูกโคเกิดใหม่เพศเมีย 59 ราย จำนวน 127 ตัว คิดเป็นร้อยละ 57.84 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด และได้ลูกโคเกิดใหม่เพศผู้ 44 ราย จำนวน 76 ตัว คิดเป็นร้อยละ 43.14 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมทั้งหมด

โรงเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการสร้างโรงเรือน จำนวน 101 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.02 และเกษตรกรที่ไม่สร้างโรงเรือน มีจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.98

ลักษณะรูปแบบการเลี้ยงโค เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงแบบขังคอก จำนวน 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.96 เลี้ยงโคแบบปล่อยธรรมชาติ จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.71 และเลี้ยงแบบปล่อยและขังคอก จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33

การจัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีฟาร์ม เกษตรกรส่วนใหญ่จัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีฟาร์ม จำนวน 70 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.63 และไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือน/บัญชีฟาร์ม จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.37

การปลูกพืชอาหารสัตว์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดปลูกพืชอาหารสัตว์ ตามหลักเกณฑ์ของโครงการเฉลี่ยรายละ 5 ไร่ โดยพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ เนเปียร์ปากช่อง 1 แพงโกล่า กินนีสีม่วง รุชี พลีแคทพูล์ม และถั่วฮามาต้า ซึ่งเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการปลูกพืชอาหารสัตว์เฉลี่ยรายละ 500 บาทต่อไร่

ประโยชน์จากการเลี้ยง

ด้านรายได้ เกษตรกรจำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.90 มีรายได้จากการขายมูลสัตว์เฉลี่ยเดือนละ 420 บาทต่อครัวเรือน

ด้านการลดค่าใช้จ่าย มีการนำมูลสัตว์ไปใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี จำนวน 79 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.45 ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้เฉลี่ยเดือนละ 2,800 บาท นอกจากนี้เกษตรกรยังนำมูลสัตว์ไปใช้ในบ่อแก๊สชีวภาพ จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.88 ทำให้ประหยัดค่าแก๊สหุงต้มได้เฉลี่ยเดือนละ 305 บาทต่อครัวเรือน

ด้านความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ภายใต้ธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) คิดเป็นร้อยละ 77.61 โดยมีความพึงพอใจด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการ มีค่าเฉลี่ยมาก 4.10 คิดเป็นร้อยละ 81.90 รองลงมา ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม และด้านการได้รับปัจจัยการผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.85 คิดเป็นร้อยละ 79.95 และ 76.92 ตามลำดับ และด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.73 คิดเป็นร้อยละ 74.65

ข้อเสนอแนะ

ด้านการฝึกอบรม

1. เกษตรกรต้องการได้รับการฝึกอบรมเรื่องการดูแลสุขภาพสัตว์ การดูแลแม่โคที่กำลังท้อง การทำอาหารหมัก การเก็บถนอมอาหารพืชอาหารสัตว์ไว้ใช้หน้าแล้ง และการฝึกอบรมการแปรรูปเนื้อโคขุน
2. เกษตรกร ต้องการให้ภาครัฐช่วยเรื่องตลาดโคเนื้อ

ด้านปัจจัยการผลิต

1. พันธุ์พืชอาหารสัตว์ ที่ได้รับการสนับสนุนมีปริมาณน้อยเกินไป และบางชนิดไม่เหมาะสมกับพื้นที่
2. ควรมีการส่งเสริมการใช้อาหารข้น และแร่ธาตุ
3. ควรมีการสนับสนุนอุปกรณ์ในการเลี้ยง เช่น ถังหมัก